

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 2 maj 2007
Utskriftsvänlig pdf-fil

I takt med att fritidsresandet ökar, ökar också utbudet av upplevelser att resa till och att vara med om. Turismen är en industri i stark tillväxt, och striden mellan resmålen är intensiv. Ett sätt för främst större städer att profilera sig och locka internationella turistströmmar till sig är att arrangera jättelika evenemang av olika slag; sådana mega-events utgörs ofta, kanske oftast, av idrottsevenemang, tävlingar som tar flera dagar eller till och med veckor i anspråk. Man räknar därvid med att eventet ska ha placerat staden ifråga ordentligt på kartan och i det moderna resandefolkets medvetande, och därvid dra in de pengar själva arrangemanget kostat. Fotbolls-VM, sommar- och vinter-OS är exempel på sådana idrottsarrangemang. Barcelona är ett lyckat, om än lite slitet exempel på en stad som framgångsrikt använt OS för att skapa intresse kring sig som resmål. Om detta handlar boken *Sports Mega-Events: Social Scientific Analyses of a Global Phenomenon* (Blackwell), en antologi sammanställd av John Horne & Wolfram Manzenreiter. Stadsgeografen och urbanofilen Karin Book har läst boken för vår räkning, och hon fann en antologi som för ovanlighetens skull inte är ojämn; alla bidragen håller en hög nivå och därmed intresset uppe.

Samhällsvetare om mega-events

Karin Book

Idrottsvetenskap, Malmö högskola

John Horne & Wolfram Manzenreiter
(red)

**Sports Mega-Events: Social
Scientific Analyses of a Global
Phenomenon**

199 sidor, hft.

Oxford: Blackwell Publishing 2006 (The
Sociological Review Monographs)

ISBN 978-1-4051-5290-7

Var och varannan medelstor och stor stad uttrycker en önskan om att stå värd för ett stort internationellt evenemang, gärna med idrottsligt innehåll.

Evenemanget ska medföra investeringar, turister, positiv uppmärksamhet, en förbättrad image samt social sammanhållning och stolthet – helt enkelt såväl ett ekonomiskt som ett fysiskt och socialt lyft – till staden. Är denna bild av evenemangens positiva följer överensstämmande med verkligheten? Denna fråga är inte bokens primära frågeställning men utan tvekan ett genomgående underliggande tema i de flesta kapitlen. Bokens uttalade syfte är att belysa mega-events ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv, både som ett samhällsfenomen och en spegel av olika samhällstrender samt på en mer teoretisk nivå kopplat till samhällsvetenskapliga teorier.

I inledningskapitlet, författat av redaktörerna *John Horne* och *Wolfram Manzenreiter*, målas grunddragen i ett

samhällsvetenskapligt perspektiv på mega-events upp. Mega-events kan definieras som: "large scale cultural (including commercial and sporting) events, which have a dramatic character, mass popular appeal and international significance" (s. 2). Till dessa räknas bland annat sommar- respektive vinter-OS, fotbolls-VM, fotbolls-EM och Commonwealth Games. I inledningskapitlet, liksom i flera av de följande kapitlen, lyfts betydelsen av media fram. Bland annat pekar författarna på bildandet av det de kallar *sport-media-business alliances*.

De i boken bidragande författarna representerar flertalet discipliner (såsom sociologi, ekonomi, kulturgeografi och statsvetenskap), varav många kan kopplas till ämneskomplexet idrottsvetenskap. Boken är indelad i tre delar, men denna indelning är jag skeptisk till eftersom den inte känns helt naturlig med hänsyn till kapitelinnehållet. Förtjänsten med delarna är emellertid att rubrikerna pekar på ett antal nyckelbegrepp som känns relevanta för hela boken (inte bara den aktuella delen). Därför listar jag dem här:

- Sports Mega-Events, Modernity and Capitalist Economies
- The Glocal Politics of Sports Mega-Events
- Sports Mega-Events, Power, Spectacle and the City

Maurice Roche diskuterar i sitt kapitel OS utifrån ett globaliseringsperspektiv. Han menar att globalisering ofta definieras på ett alltför enkelt och likriktat sätt och vill se en mer komplex analys av globalisering och hur denna påverkar mega-events.

Chris Gratton, *Simon Shibli* och *Richard Coleman* anlägger ett ekonomiskt synsätt och pekar på ekonomiska effekter av mega-events med stöd i en undersökning av tio brittiska idrottsevenemang. Bland annat framhålls evenemangets tidsmässiga omfattning samt mängden och typen av besökare som ekonomiskt betydelsefullt. I kapitlet presenteras *balanced scorecard* som en metod för utvärdering av ett event.

I *C. Michael Halls* kapitel analyseras mega-events utifrån ett urbant entreprenörsperspektiv. Hållningen är kritisk och jag skulle vilja citera kapitlets avslutning för att visa ståndpunkten:

As I have noted elsewhere, investments in accessible and affordable education, health and communications technology, along with a diversified job creation strategy is far more likely to have more long-term benefits for urban economic and social well-being than investment in elite mega-sports events and infrastructure. But given the hegemony of neoliberal discourse in the construction of the contemporary city perhaps it is just much easier to avoid these issues and watch the next World Cup finals or Olympic Games instead (s. 68).

David Whitson och *John Horne* behandlar frågan om undervärdering av kostnader och övervärdering av fördelar som är så vanliga då en stad ansöker om att få stå värd för ett event. Exempel hämtas bland annat från Kanada och Japan. Avslutningsvis slås det fast att det är viktigt att evenemanget anpassas till värdstaden och inte bara tvärtom – att staden anpassas efter evenemanget.

Xin Xu förflyttar oss till en annan kulturell, social och politisk kontext än de tidigare bidragen genom att analysera Pekings OS-satsning. Tonen i kapitlet är relativt positiv, utan att för den skull vara helt okritisk, jämfört med andra kapitel i boken. Om det återspeglar verkligheten känner man sig lite skeptisk till, men man ser, efter att ha läst det, med tillförsikt fram emot OS 2008 – som har ett stort stöd hos den kinesiska allmänheten (?).

Scarlett Cornelissen och *Kamilla Swart* visar i sitt kapitel på hur mega-events används som (politiska) medel för att utveckla "det nya Sydafrika" efter en lång tid med apartheid, men även som ett sätt att föra fram den afrikanska kontinenten i det internationella rampljuset.

Samomé Marivoet fokuserar på UEFA Euro 2004 i Portugal. Kapitlet belyser det lokala kontra globala genom att analysera bland annat arenabyggen, öppnings- och avslutningsceremonierna, fansens agerande och gästvänligheten i värdlandet.

Wolfram Manzenheimer behandlar betydelsen av kläderna – uniformerna – på större sportevents.

Kimberly Schimmel visar på betydelsen av stora sportarenor i stadsutvecklingsstrategierna för amerikanska städer (USA). Vidare belyser hon "militariseringen" av staden och arenamiljöerna. Med detta menar Schimmel den ökade övervakningen och satsningar på säkerhet som eskalerat efter terrordåden 2001.

Avslutningsvis handlar *Francesc Munoz'* kapitel om olympisk urbanism och olympiska byar. Han presenterar olika arkitektoniska och planmässiga ideal som varit förhärskande under olika perioder, från småhusidealet, via rationalitet och funktionalism, till postmodernism, stadsförnyelse och mångfunktionalitet.

Om jag ska försöka mig på en kort generell sammanfattning så vill jag lyfta fram följande:

- Prognoser av ett mega-events effekter är ofta alltför positiva. Detta betyder emellertid inte att ett dylikt event behöver få negativa konsekvenser värdstaden.
- De största inkomstkällorna i samband med ett event är kopplade till media, t ex genom TV-rättigheter och sponsring.
- Ett event måste analyseras ur ett aktörs- och medborgarperspektiv för att maktspel, politisk retorik, konsekvenser för olika grupper med mera ska kunna kartläggas.
- Det behövs fler och mer långsiktiga undersökningar av ett mega-events konsekvenser.

Jag fann boken både givande och underhållande. Staden är arenan på vilken det ekonomiska, rumsliga, mediala, sociala och politiska spelet kring ett mega-event äger rum – och det tilltalar en stadsgeograf och urbanofil. Samhällsanknytningen, författarnas överlag kritiska hållning och en stor mängd belysande exempel bidrog också till att göra boken intressant och relevant.

Boken har ett internationellt fokus utan den så vanligt förekommande amerikanska slagsidan. Exempel ges från hela världen. USA målas snarare ut som ett avvikande exempel än normen, så tillvida att man i USA främst satsar på arenabyggnad som utvecklingsstrategi medan man i övriga världen satsar på mega-events.

I en antologi får man stå ut med många upprepningar. Till viss del kan detta vara nyttigt, men emellanåt gränsar det nästan till det irriterande. Men bara nästan – repetition är ju kunskapens moder! Idag kan man ju dessutom faktiskt finna minst lika många upprepningar i monografier. Ett (annat) dilemma som kan prägla antologier är att man finner ett par bidrag intressanta och resten mindre intressanta. I denna bok läste jag nästan samtliga kapitel med stort intresse. De bildade tillsammans helheten.

Vem har då nytta av denna mestadels intressanta bok? Jag kommer sannolikt att använda boken som kurslitteratur på en kurs om den växande turismnäringens och upplevelsesamhällets uttryck. Jag tycker nämligen att även om boken fokuserar på idrott och mega-events så utgör den en bra översikt över samhällsfenomen som på olika sätt kan relateras till turism och upplevelser. Idrottsarkusen är ju ett strålande exempel på detta. Jag skulle även vilja sätta boken i händerna på visionärer och beslutsfattare i kommuner världen över som hoppas att ett mega-event ska lösa kommunens alla problem. Det kanske löser vissa, men sannolikheten att det drar med sig nya är stor. Läs och lär!

© Karin Book 2007

Köp boken från [Adlibris.se](https://adlibris.se)

Kjøp boken fra [Akademika.no](https://akademika.no)

Køb bogen fra [Saxo.dk](https://saxo.dk)